

Działalność sekcji hydrobiologicznej Koła Naukowego Biologów Uniwersytetu Warszawskiego

Przy Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Warszawskiego działa Koło Naukowe Biologów. Początkowo Koło składało się z dwóch sekcji: ornitologicznej i entomologicznej. W 1964 r. powstała sekcja hydrobiologiczna, w 1966 r. — sekcja botaniczna, a w 1967 r. rozpoczęły działalność następne trzy sekcje: mikrobiologiczna, ochrony przyrody i cytologiczna. Opiekunem naukowym Koła jest prof. dr Z. Raabe, a przewodniczącym Koła w latach 1964—1967 był G. Soszka. Koło Naukowe Biologów prowadzi prace o charakterze popularnonaukowym i badawczym, ze zwróceniem uwagi na możliwość praktycznego wykorzystania zebranych materiałów. Przez pewien okres Koło wydawało własne powielane czasopismo „Notatki Ornitologiczne”.

Członkami sekcji hydrobiologicznej w latach 1964—1967 było ok. 100 studentów z różnych lat studiów i z różnych specjalizacji: zoologicznej, botanicznej, biochemicznej, mikrobiologicznej i geograficznej. Propagowanie problematyki hydrobiologicznej wśród studentów realizuje sekcja przede wszystkim poprzez organizowane od 1964 r. nad jeziorem Łebsko obozy naukowe oraz dzięki utrzymywaniu ścisłych kontaktów z Katedrą Hydrobiologii i Instytutem Zoologicznym UW oraz Oddziałem PTH w Warszawie. Poza tym program prac sekcji obejmuje wycieczki paleontologiczne,

projekcje filmów przyrodniczych referaty popularnonaukowe, współpracę z sekcjami kół naukowych o pokrewnych zainteresowaniach oraz wystawy i gazetki o tematyce hydrobiologicznej. Przez pewien okres współpracowano z sekcją hydrobiologiczną Koła Przyrodników Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Początki akcji nad jeziorem Łebsko datują się od 1963 r., kiedy to dwaj studenci II roku zoologii (K. Plasota i G. Soszka) odbyli miesięczny rekonesans. W następnych latach (1964, 1966 i 1967) odbyły się nad tym jeziorem obozy naukowe, w których uczestniczyło ok. 100 studentów i pracowników naukowych UW. Jezioro Łebsko jest bardzo interesującym środowiskiem ze względu na dużą zmienność warunków ekologicznych. Jest to środowisko o charakterze przejściowym (kontaktowym), gdzie ścierają się wpływy wód słodkich i słonawych, co znajduje swoje odzwierciedlenie w rozmieszczeniu fauny i flory.

W początkowym okresie w organizacji obozów pomagała Katedra Hydrobiologii i Instytut Zoologiczny UW oraz Zrzeszenie Studentów Polskich (fundusze), później — Spółdzielnia Rybacka w Lebie i Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie. Pierwotnym celem prac prowadzonych w jeziorze Łebsko było zebranie materiału dydaktycznego dla studentów biologii i zapoznanie grona studentów z wybranymi zagadnieniami hydrobiologii (teoretycznie i praktycznie). W czasie ostatniego obozu, na prośbę Instytutu Rybactwa Śródlądowego, rozpoczęto kompleksowe badania jeziora Łebsko w celu zebrania orientacyjnych danych o bazie pokarmowej i warunkach środowiskowych dla ryb. Równolegle zbierano materiały dla tworzącego się muzeum Słowińskiego Parku Narodowego. Sprzętu i aparatury dostarczają corocznie: Instytut Zoologiczny i Katedra Hydrobiologii UW, Związek Harcerstwa Polskiego, Instytut Rybactwa Śródlądowego oraz Spółdzielnia Rybacka w Lebie. Cały sprzęt i aparaturę każdorazowo przewozi się samochodami Uniwersytetu Warszawskiego. Przy organizacji obozów wydatnej pomocy udziela też Gdański Urząd Morski, dyrekcja Słowińskiego Parku Narodowego i Nadleśnictwo Smołdzino. Obozy trwają około miesiąca (sierpień). Rozbija się je (w liczbie 15—18 namiotów) na terenie Mierzei Łebskiej w okolicy Rąbki, na wydmach albo w lesie. Organizacyjnie mają charakter skautingu. Urządzenia gospodarcze (kuchnię, jadalnię, suszarnię ubrania, stoliki do pracy itp.) wykonali sami uczestnicy obozów. Oni też zajmują się gotowaniem, sprzątaniami, przynoszeniem prowiantu, wody, drzewa na opał itp. W czasie dotychczasowych obozów korzystano z czterech jednostek pływających: kutra rybackiego, pontonu wojskowego z silnikiem i dwóch rybackich łodzi wiosłowych. Materiały zbierano w czasie jedno- i kilkudniowych wypraw na jezioro Łebsko, w których uczestniczyło 1—12 osób. Odbywano też rekonesanse na inne pobliskie zbiorniki wodne.

W celu uzyskania orientacyjnych danych ekologicznych o badanym zbiorniku dla potrzeb Instytutu Rybactwa Śródlądowego zebrano następujący materiał: próby bentosu, planktonu i fauny naroślinnej (prawie z całego jeziora), próby osadów dennych oraz próby wody do analiz zasolenia i zawartości tlenu. Dokonano też pomiarów temperatury wody oraz obserwacji rozmieszczenia roślinności, zmian linii brzegowej i wahań poziomu wody. Poza tym na terenie obozu przeprowadzono wiele hodowli i eksperymentów o różnej tematyce (np. wpływ *Chironomidae* drapieżnych na *Chironomidae* niedrapieżne, wpływ zasolenia na faunę naroślinną i plankton). Znajomiono się z fauną, florą i perifitonem Morza Bałtyckiego. Przeprowadzono ponad 30 pogadań na różne tematy; były to na przykład uwagi o metodyce w hydrobiologii, zadania Międzynarodowego Programu Biologicznego, historia jezior przy-morskich i jeziora Łebsko, niektóre cechy chemiczne wody, zarys historii hydrobiologii, wybrane zagadnienia paleoekologii, mikroformy brzegowe Morza Bałtyckiego i wiele innych. Obozy odwiedziło wielu pracowników naukowych z różnych placówek.

Zebrane materiały naukowe są obecnie opracowywane przy współudziale pracowników Katedry Hydrobiologii UW. Rozpoczęte kompleksowe badania jeziora Łebsko będą prowadzone co najmniej przez najbliższe trzy lata. Zebrane materiały Koło udostępni zainteresowanym instytucjom.

Obozy naukowe nad jeziorem Łebsko łączą dużą przyjemność (obozowanie w atrakcyjnym terenie) z pożyteczną pracą społeczną o charakterze naukowym. Nie bez znaczenia jest też fakt, że udział w nich przyczynia się do wyrobienia zaradności w warunkach terenowych oraz sprzyja zżyciu się studentów z różnych lat studiów. Praca na jeziorze i opracowywanie zebranych materiałów jest dla wielu studentów wstępem do późniejszej samodzielnej pracy (np. magisterskiej). Ważny jest poza tym bezpośredni kontakt z przyrodą oraz możliwości propagowania hydrobiologii wśród szerokiego kręgu studentów i rozwijanie u nich zainteresowań ekologicznych. Po powrocie do Warszawy organizowane są spotkania towarzyskie uczestników obozów, połączone niekiedy z projekcją własnej produkcji filmów (filmy takie nakręcił K. Opaliński).

Sekcja hydrobiologiczna Koła Naukowego Biologów współpracuje z Polskim Towarzystwem Hydrobiologicznym. Do Oddziału PTH w Warszawie zapisało się 20 członków sekcji. Pomagali oni w pracach związanych z organizacją XVI Międzynarodowego Kongresu Limnologów w Warszawie w 1965 r. (9 osób). Członkowie sekcji uczestniczyli w kolejnych Zjazdach Hydrobiologów Polskich: VI Zjeździe w Olsztynie (5 osób) i VII Zjeździe w Świnoujściu (3 osoby). Podczas tego ostatniego pomagali w pracach organizacyjnych. Członkowie sekcji zdobyli w 1967 r. I i III nagrodę w ogólnopolskim konkursie na prace magisterskie z dziedziny hydrobiologii, zorganizowanym przez Polskie Towarzystwo Hydrobiologiczne. Wspólnie z Oddziałem PTH w Warszawie i Katedrą Hydrobiologii UW wyświetlono ok. 80 filmów o tematyce przyrodniczej (w dużej mierze hydrobiologicznej). 15 członków sekcji kończy lub skończyło już specjalizację hydrobiologiczną w Katedrze Hydrobiologii UW. Członkowie sekcji hydrobiologicznej wygłaszali referaty na zebraniach naukowych Koła (np. geneza i historia jezior przymorskich, wybrane zagadnienia wód słonych, ekologia i paleoekologia mięczaków jeziora Łebsko itp.).

W 1965 r. sekcja zorganizowała kilkudniową wycieczkę naukową do Krakowa, na której studenci Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UW zapoznali się z placówkami naukowymi Krakowa i z działalnością Koła Przyrodników Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1967 r. zorganizowano wraz z sekcją botaniczną wystawę obrazującą działalność Koła w latach 1964—1967. W 1967 r. zredagowano 3 numery gazetki popularnonaukowej na temat „Swobodne nurkowanie”.

Corocznie, poczynając od 1964 r., sekcja hydrobiologiczna Koła Naukowego Biologów przy współudziale asystentów Wydziału Geologii UW organizuje naukowe wycieczki paleontologiczne do Łukowa. Ponad 150 studentów Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi zapoznało się na nich z kopalną fauną jurajską mięczaków sprzed około 150 milionów lat. Zebrano dużą liczbę okazów amonitów jurajskich oraz szczątki organizmów wodnych morza miocenijskiego i dewońskiego z terenu Gór Świętokrzyskich.

Sekcja hydrobiologiczna Koła Naukowego Biologów UW w najbliższych latach ma zamiar kontynuować swoją działalność w dotychczasowej formie, tzn. w pierwszym rzędzie organizować obozy nad jeziorem Łebsko i projekcje filmów przyrodniczych. W dalszym ciągu sekcja będzie współpracować z Katedrą Hydrobiologii i Instytutem Zoologicznym UW, Oddziałem PTH w Warszawie oraz Instytutem Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie.

G. Soszka